

mih činilaca koji utiču na stvaranje i prisvajanje nove vrednosti (kapitala)“ (207).

Pored navedenog pregleda sadržaja, u knjizi se nalazi opširan spisak relevantne literature i rezime na engleskom jeziku.

Knjiga „Sociologija i savremeni svet“ profesora Bože Miloševića, prema svemu navedenom, predstavlja veoma korisno i inspirativno sociološko štivo za sve kojima je sociologija poziv i koji se studiozno bave problemima savremenog društva.

Slobodan Zečević

Ratko Božović, *Poenta*, Čigoja štampa, Beograd, 2007.

Malo je reći da je u eri globalizma uočljiv deficit senzibiliteta za određene pojave u mikrokulturološkim strukturama, koje u značajnoj mjeri određuju ljudsko bivstvovanje. Da može i suprotno, pri tom da se može posmatrati i uvjerljivo tumačiti društvo kao cjelina i društvo kao skup njegovih kulturnih podsistema sve do grananja u mikrodruštvene fenomene – govori imponantno djelo Ratka Božovića. U vremenu hiperprodukcije medija i uspostavljanja više medijskih trasa, te uzajamne napetosti realnog i virtuelnog – knjige, kolumne i kazivanja ovog autora naprosto su ne samo osvježenja, već i nasušna urbano-edukativna potreba. To na najbolji način potvrđuje i nedavno objavljena Božovićeva knjiga „Poenta“, kao zbirka šezdeset fenomenoloških eseja. U „Poenti“, pored umjetnosti, morala, religije, nauke, politike, autor je kulturološki prevrednovao i čitaocima na uvid i dodatnu percepciju ponudio i pojmove kao što su: dokolica, mit, igra, komunikacija, jezik, ketman, kritika, moda, humor, kič, fotografija, pornografija, nasilje, grafiti, palanka, dosada, snobizam, boemija... Već iz ovog pregleda osnovnih pitanja o kojima autor raspravlja u ovoj zanimljivoj kulturološkoj studiji i načina na koji to čini, može se nazreti značaj obrađivanih tema, bogatstvo obuhvaćenih sadržaja, originalnost u pristupu i kritičnost prema analiziranim fenomenima. U ovom diskursu, i sa gotovo rijetkim darom za više-

decenijsku „održivost“ sociokulturološkog i teksta i konteksta, Božović suptilno objašnjava relacije između pojavnog i stvarnog, površinskog i dubinskog, subjektivnog i objektivnog, racionalnog i iracionalnog. U tom krugu esejističkog gipkog mišljenja ovaj autor kritički prevrednuje današnji sociokulturološki poredak i njim uspostavljene modele društvene stvarnosti, u kojoj industrija spektakla mijenja kreativnost igre, njenu stvaralačku moć i prirodni socijalitet.

Božovićevo posmatranje navedenih društvenih pojava i fenomena s jedne strane, te s druge, njihovo kontekstualizovanje u relacijama: pojedinac – društvo, društvo – pojedinac i pojedinac – pojedinac, njegovom djelu daje osebnju sociokulturološku metriku, koja ne pledira na kauzalne recepte znanja, već, prema autoru ovog teksta, nenametljivo identifikuje i problematizuje onu paletu pitanja koja pojedinačno u svakom od nas traže odgovore. A to, koliko ćemo konsultovati Božovićevo djelo nije njegov problem, on kao da djeluje prema onoj Hajdegerovoj po kojoj je jezik i „zakon razlike“. Upravo taj zakon razlike Božović je uspostavio svojim rukopisom, iznova potvrđujući da je izmijenjen sociološki diskurs, te da ovovremeni nije onaj što je nekad bio. Ili ne samo taj plan. Na osnovu te iskustvene činjenice da su se i sociologija i kulturologija i svijet promijenili, Božović kaže: „U ovoj knjizi tumačio sam prevashodno

pojmove koji se tiču drame ljudskog postojanja i savremenosti. Nastojao sam da u njihovom prevrednovanju umaknem tradicionalnom stereotipu po kome se kultura isključivo vezuje za svečanosti i sve-tkovine, za dokolicu“.

Suprotno od iracionalnih logičkih polja, gdje nije moguće povući liniju razdvajanja i jasno odvojiti dvije različite stvari, Božović svojom gotovo geometrijskom preciznošću razdvaja i tamo gdje je to u društvu često vrlo teško razdvojiti – objektivno od subjektivnog, umjetnost od kiča, realno od nerealnog, konstruktivno od destruktivnog, racionalno od iracionalnog itd. Analizirajući takvu opoziciju, on istovremeno tekst ne daje u crno-bijeloj tehnici, već mu unosi onaj dinamičan nerv koji čitaoca čini aktivnim i pozornim u njegovom čitanju. Zato imajući rečeno u vidu, vrijednost Božovićeve „Poente“ ili bolje reći sveukupnog djela jeste bez dileme „sapientia in seternum“ (mudrost u vječnosti), koja će bez obzira na vrijeme, prostor i ideologeme biti aktuelna, i reaktuelizovana. Takav vrijednosni okvir koji potvrđuje svako novo iščitavanje, upravo je, prema autoru ovih redova, ta „poenta“ koja aktuelizuje Božovićevo djelo. Taj neprestani stvaralački dijalog, te nemirenje sa stereotipnim komentarisanjem fundamentalnih društvenih pitanja, Ratku Božoviću daju kritičku posebnost jedinstvenog kova. Upravo to je i stvaralačka provokacija primijenjena u „Poenti“, koja je bez dileme savremeni kulturološko-esejistički egzemplar u razmatranju lica i naličja civilizacijskih otvorenosti, njenih izazova i dijalektičkih suprotnosti.

Uobičajena sociokulturologija operiše makroskopskim terminima – kultura, institucije, vrijednosti, a Božović sa načelnog nivoa ovog temata ide još dalje i dublje, secirajući društvenu realnost u

njenoj punoj interakciji i onim segmentima te realnosti pored kojih živite i prolazite, a da se na njih i ne osvrnete. Božovićevo čulo ide upravo dalje, pružajući čitaocu sigurnu navigaciju za kormilarenje uzburkanim prostorom komunikacije ili, kako bi to on rekao, „paralelnim monolozima“. A „poenta“, prema Božoviću, jeste i ta da „paralelni monolozi nijesu dijalog“. Time ovaj autor ukupnim svojim radom, pored već trajno uspostavljenih i utvrđenih sociologija, daje nemjerljiv doprinos afirmaciji i etabliranju sociologije razumijevanja – komunikacije. Uz to, kao poseban kvalitet drži fleksibilne granice prema antropologiji, etici, estetici, etnologiji, politikologiji i sl. Zainteresovani korisnici kako „Poente“ tako i ukupnog djela Ratka Božovića, uvjerice se ne samo u relevantnost njegovih stavova, već i u otvaranje horizonata nauke o društvu koja, kroz Božovićev angažman, pravovremeno odgovara na njegovu dinamičnost, strukturu i posve narastajuću civilizacijsku fenomenologiju. Treba li podsjećati da je upravo Božović razotkrivanjem mnogih subkulturnih fenomena pomjerio čvrste pojmovno šablonizirane granice, koje mnogi nijesu spremni da stvaralački ukinu. Božović, pored drugog načina, to čini i lucidnim šarmom svoga pisma, koje vas uvijek zagolica na razmišljanje, sumnju, dilemu itd. I eto povoda za novo čitanje Ratkovih knjiga.

U prvoj ovogodišnjoj kolumni pod novim naslovom „Dekor svakodnevice“, u Kulturnom dodatku „Pobjede“, Božović kaže: „Čovjek bez iskustva iz knjiga teško može shvatiti složene kontradikcije između bića i postojanja“ – gotovo na isti način, teško da se mogu nijansirano shvatiti svi analizirani fenomeni obrađeni u „Poenti“, a da pri tom nijeste apsolvirali ovu knjigu.

Željko Rutović